

Úvodem

Práce je věnována myšlenkové atmosféře devadesátých let minulého století. Toto období se zásadně liší od předchozího vývoje českého národa v 19. století. Konec století se stává začátkem něčeho nového. Není sporu o tom, že devadesátá léta minulého století jsou obdobím nesmírně dynamickým a komplikovaným. Jde o to, rozplést aspoň některé jeho uzly. Vycházím z toho, že především české umění a kultura byly u nás prostorem, kde se česká společnost připravovala ke své státní samostatnosti, kde byly utvářeny modely společenského života, spolupráce i konfrontace.

Přestože v devadesátých letech došlo v řadě otázek k výraznému zlomu, v jedné oblasti tehdy ještě změna neproběhla. Umění, zejména pak literatura si podržela v našem národním životě výjimečné postavení. Dále nahrazovala jiné složky duchovní kultury, plnila řadu jiných funkcí než pouze uměleckých. Stále byla nejvýznamnějším výrazem národního života a národní aktivity. Proto také i za cenu určité redukce celé problematiky se budu obracet především k literárnímu procesu let devadesátých, ve kterém se snad nejvýrazněji projevila dobová myšlenková atmosféra. Rozsáhlost a členitost materiálu mě ovšem vede k tomu, že se pokouším spíše o sondy, které sledují některé, pro danou dobu symptomatické projevy a tendence. Ani v nejmenším si nečiním nárok na úplnost, mnoho textů muselo zatím zůstat stranou. Významnou pomocí je skutečnost, že se devadesátá léta stala předmětem již mnoha analytických a syntetických prací. Ty mj. ukázaly, že výrazným rysem středoevropského myšlení — v moderně zvláště — je navíc eklekticismus, který není proviněním. Moderní člověk usiluje o získání podnětů z různých stran a kombinací vytváří nový celek.

Práce je rozčleněna do několika kapitol. Snažím se v nich postupně ukázat několika stříhy na rozpornost zlomového období devadesátých let, věnuji se třem z klíčových myšlenkových tendencí doby — syntetismu, dekadenci a realismu, závěrečná část

se zamýšlí nad mechanismy a významem tradice myšlenkových zápasů minulosti.